

Nagypénteken este elhunyt a rendszerváltáskor hazatért amerikai magyar emigráció és a honi közélet kiemelkedő alakja, Csicsery-Rónay István író, politikus, könyvkiadó. Nagy ajándék volt az ő élete, munkássága a magyar nemzetnek.

Aki ismerte, hallotta, műveit olvasta, az tudja, hogy *Csicsery-Rónay István 43 évi emigrációs létében* s 1990-es hazatelepülése óta is *hú képviselője, szószólója maradt a magyar szabadság, függetlenség és demokrácia eszményének*, amelynek ifjú korától elkötelezte magát. Családjától, felmenőitől – köztük Kazinczytól, Zichy Mihálytól és más jeles történelmi személyiségektől – örökölt hivatását, s nevelése során elsajátított műveltségét a Bécsi Konzuli Akadémián, a Pázmány Péter Tudományegyetemen, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen, majd Washingtonban a Katolikus Egyetem Könyvtári Karán gyarapította.

Rendkívül széleskörű, alapos tudását a magyar függetlenség, a haladás és a demokrácia érdekében haláláig igyekezett írói, kiadói, politikusi munkásságában hasznosítani.

Korán bekapcsolódott a közéletbe, és szinte mindig ellenzéki szerepben. Először a nácizmus idején vonult a „föld alá”. Az *Első életem* című önéletrajzi könyvéből tudjuk, hogyan élte túl harcoként a Don-kanyart, s miként lett 1943 és 1947 között a *Teleki Pál Munkaközösség* ügyvezető alelnöke. 1944-től a Magyar Függetlenségi Mozgalom politikai bizottságának tagja, illegális írások szerkesztője, kiadója. 1945–1947 között az FKGP külügyi osztályának (ötnyelvű) vezetőjeként kiemelkedő szerepet vállalt az ország demokratikus megalapozásában.

1947-ben összeesküvés vádjával őt is letartóztatták, elítélték. Időleges szabadon bocsátásakor külföldre szökött, majd – átmeneti ausztriai, svájci és franciaországi tartózkodás után – *1949-ben az USA-ba emigrált*. Washingtonban telepedett le, ahol a Marylandi Egyetemen könyvtárosként alkalmazták. Csicsery-Rónay István 1949-től 1990-ig – a hazatérés reményét soha föl nem adva – magyar állampolgárként élt az USA-ban. Kenyérkereső munkája mellett a magyar emigráció közéletében közösséget vállalt egykori pártvezetőjével, Nagy Ferencsel és társaival. Éveken át a *Szabad Európa Bizottságban* dolgozott, szerkesztette és kiadta a *Hírünk a világban* folyóiratot, s annak nagyjelentőségű *Bibliográfia* című mellékletét. 1953-ban megalapította és haláláig működtette az *Occidental Press Könyvkiadót*. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc, majd brutális leverése új öntudatot, erőt adott a magyar emigrációnak; belvi-

A
R
C
K
É
P
E
K

Csicsery-
Rónay István

1917–2011

szályaik enyhültek, szolidárisabbá váltak a Kárpát-medence rab-magyarjai iránt. Nemzetmentő munkákat vállaltak, olyan feladatokat, amelyekből Csicsery-Rónay István is derekasan kivette részét. Nemzedéktársaimmal jónéhány, a Kádár-korszakban tiltott műhöz jutottunk általa; *Teilhard de Chardintól* a száműzöttek naptárán és a forradalom költőin át Márai Sándor *Napló*jáig. Ő fordította le és adta ki magyarul Gaeton Picon *Korunk szellemi körképe* című híres és izgalmas összeállítását, a nyugati világot foglalkoztató társadalmi, bölcseleti kérdésekről. Neki köszönhetjük Illyés Gyula verseinek francia és angol kiadását, Gara László: *Az ismeretlen Illyés* című életrajzának megjelentetését, sőt azt is, hogy magától Illyés Gyulától hallhatjuk az *Egy mondat a szarnokságról* c. örökérvényű versét.

1990-ben hazatelepülvén, a magyarság ügyének szolgálatát itthon folytatta: létrehozta és elnökölte a *Zichy Mihály Alapítványt*, a *Teleki Pál Munkaközösség Alapítványt*, az *1945-ös Alapítványt*, a zenei életet serkentő *Veress Sándor Társaságot*. Az Ő kitartó hűségének, szívósságának köszönhető, hogy vezetésével – a hazug, nemtelen politikai támadások miatt Budavár helyett Balatonbogláron – végül fölállítottuk *Teleki Pál* államférfi Rieger Tibor alkotta

bronzszobrát. Az Occidental Press Kiadóban, ahol *Csillagos órák, sorsfordító magyarok* címmel 2000-től rendkívül hasznos újkortörténeti visszaemlékezés-sorozatát jelentette meg, s a szoborállítás történelmi kordokumentumát is kiadta *Fehér Könyv a Teleki-szoborról* címmel. Az USA-ban és a csonka hazában végzett munkásságát, műveit nem lesz könnyű számba venni. Közírói, közéleti tevékenysége eleven volt, nem lankadt a múlt idővel. Zichy Mihály utóadaként közreműködött a Zala községben, tulajdonában lévő Zichy kastély közszolgálatú működtetésében; a magyar–grúz, magyar–lengyel, a magyar–orosz, a magyar–örmény, kulturális kapcsolatok megújításában, a Magyar–Horvát Baráti Társaság megalakításában is. A magyar–magyar kapcsolatoknak éltetője maradt a tengeren túl

és itthon. A *Teleki Pál érdemérem* kitüntetésünket vele alapítottuk 2006-ban.

Munkássága elismeréseként itthon 1992-ben megkapta a *Pulitzer Emlékdíjat* (Életmű-kategória), 1994-ben *Nagy Imre emléklappal*, 2002-ben *Bethlen Gábor-díjjal* tüntettük ki (ahol én méltathattam), 2006-ban a *Magyar Művészeti Akadémia Aranyérmese* lett, tavaly pedig a *Köztársasági Érdemérem* kitüntetést adományozta neki Schmitt Pál államelnök. Eleven tudása, szívós helytállása, eszméihez hű, célratörő munkája, demokrata mentalitása és kitartása követhető példa lehet a jövőendő nemzedékek számára.

Emlékét megőrizzük! Nyugodjék békében!

Bakos Isván
a Bethlen Gábor Alapítvány kurátora

Rác Györgyi